

Г. Б. Черушева,
кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри філософії та соціально-гуманітарних дисциплін,
Національна академія статистики, обліку та аудиту, м. Київ

В. В. Пархоменко,
кандидат економічних наук, доцент,
декан фінансово-економічного факультету,
Національна академія статистики, обліку та аудиту, м. Київ

СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ В УКРАЇНІ

Сучасні процеси глобалізації активно впливають на різні сфери суспільного розвитку, в тому числі і на систему вищої освіти, яка інтегруючись в глобальні процеси, набуває риси світової системи освіти та виступає транслятором глобальних цінностей, різних норм та моделей поведінки, образу життя. Через систему освіти формується саме, ціннісний аспект глобалізації, що сприяє рішенню проблем представників різних культурних і соціальних спільностей на рівні загальнолюдських гуманістичних цінностей.

Процес інтеграції є впливовим дійовим фактором у створенні соціокультурного середовища, де національні традиції системи вищої освіти водночас, мають відповідати єдиним загальноосвітнім вимогам спільності. Яскравим прикладом цього виступає єдиний європейський освітній соціокультурний простір. Експорт національних систем вищої освіти на світовий ринок розглядається як стратегічний пріоритет для багатьох країн світу, і водночас виступає у якості джерела державних доходів.

Для вітчизняної системи вищої освіти характерні тенденції глобалізації які проявляються як на соціально-економічному так і на соціокультурному рівнях. Так, протягом останніх десятиліть українські вищі активно беруть участь у інтернаціональних потоках як студентів, так і професорсько-викладацького складу. Відповідно, в українських вузах отримують вищу освіту та наукові ступені представники інших країн. Студентська міграція в Україну виступає впливовим фактором та важливою складовою формування позитивного міжнародного іміджу України.

В останні роки процеси інтеграції та інтернаціоналізації системи вищої освіти викликали певну зацікавленість студентів-іноземців у навчанні в Україні, про що свідчить статистика зростання молоді з інших країн. Станом на початок 2016-2017 навчального року кількість іноземних студентів в Україні, за даними Державної служби статистики, становить 52147 студентів із 148 країн світу, які навчаються за першим і другим рівнями вищої освіти (бакалавр, магістр). А разом з третім і науковим рівнями (доктор філософії та доктор наук) та мовною підготовкою цей показник складає понад 63 тисячі осіб. Можливість вільного вибору місця навчання для власної самореалізації

студентів формує засади підвищення рівня та обсягів міжрегіональної освітньої мобільності.

Динамічні процеси освітньої міграції, розвиток системи академічної мобільності навчання, впровадження різними країнами програм подвійних дипломів (досить розповсюджено між Польщею і Україною) та обміну студентів потребує нового підходу до організації навчального процесу у навчальних закладах України, зокрема актуалізацію змісту, форм та методів психолого-педагогічного забезпечення (підтримки та супроводу) підготовки фахівців.

Тому питання виявлення особливостей інтеграції та інтернаціоналізації студентів-іноземців в Україні, мотивів вибору країни навчання, визначення основних етапів адаптації в системі вищої освіти є досить актуальними.

Для дослідження використовувались методи опитування, структурованого інтерв'ю. В опитуванні прийняло участь 102 студента-іноземця, що навчаються в Україні, зокрема у Національній академії статистики, обліку та аудиту (представники Азербайджану, Туркменістану, Марокко, Туреччини), також викладачі, які безпосередньо працюють з мігрантами. Використовувалося контент-аналітичне дослідження відповідних інтернет-ресурсів, що ґрунтувалося на моделі стратегій адаптації (акультурації) відомого канадського крос-культурного психолога Дж. Беррі.

У процесі дослідження було зібрано письмові відповіді на відкриті запитання анкети іноземних студентів, які навчаються в Україні, розроблено кодифікатор для контент-аналізу відповідей респондентів, виявлено притаманні іноземним студентам практики адаптації.

Отримані результати проведеного дослідження:

1. Виявлено основні мотиви отримання вищої освіти іноземців в Україні (рис.1): отримати якісну освіту і повернутися до дому (21%); престижність вищої освіти в Україні (5%); відносно низька оплата за навчання порівняно із своєю країною (44%); відповідність «ціна-якість» (39%); не пройшли за конкурсом в університети на батьківщині (11%); по закінченню навчання займатися бізнесом та легалізувати своє перебування в Україні (12%); познайомитися з іншою культурою (5%) тощо.

2. Аналіз досвіду підготовки іноземних студентів показав, що тривале проживання в іншій країні, зокрема у період навчання супроводжується складним психологічним станом студента, приводить до порушення його психічного здоров'я. З моменту перебування у новій країні та під впливом «чужої» культури молода людина зазнає «культурного шоку», який, за думкою американського дослідника Калерво Оберга, є наслідком потрясіння і призводить до негативного переживання, підвищення напруги і тривоги, безпорадності, соціальної неадекватності та некерованого процесу пристосування студентів-іноземців [11]. Такий психологічний вибух у свідомості особистості виступає стримуючим фактором адаптації до нового освітньо-культурного середовища і до умов навчання у ВНЗ обраної ними країни.

Рис. 1. Основні мотиви отримання вищої освіти іноземців в Україні

3. Досвід вишів України показав, що студенти проходять декілька фаз адаптаційних процесів з перших років навчання:

1 етап (короткотривалий – перші півроку) – радість першого успіху (вступ до ВНЗ), період надій, очікування нового, порівняння зі своєю країною.

2 етап (перший рік навчання) – пристосування, «культурний шок» від відмінностей культурних явищ, мовні проблеми в процесі навчання та комунікації, емоційні перепади (до депресивного стану), невпевненість, замкненість, неприйнятне середовище, незвичні умови навчання, сумніви щодо правильного вибору ВНЗ.

3 етап (другий-третій рік навчання) – основна частина студентів намагається подолати культурні відмінності, працює над удосконаленням мови, намагається проявити себе як на заняттях, так і в колі нових друзів. Це сприяє впевненості, оптимістичному настрою, об'єктивній оцінці свого стану у новому соціокультурному та освітньому середовищі, умов життя.

4 етап (останні 2-3 роки навчання) – успішне пристосування до нових умов, основна увага приділена засвоєнню основ професійної діяльності, досягненню успіхів у навчанні, формуванню професійно-значущих якостей, комфортне самопочуття. Відбувається повне включення в нову культуру, її прийняття, виникає відповідність очікувань і реальності.

Висновки. В останні роки система вищої освіти в Україні проходить складний шлях модернізації з метою стійкого розвитку та забезпечення якісної підготовки фахівців відповідно до міжнародних стандартів.

Інтеграція вітчизняної системи вищої освіти у світові глобальні тенденції сприяє розвитку міжнаціональних зв'язків та міжкультурній комунікації. Інтернаціоналізації системи вищої освіти потребує психолого-педагогічного забезпечення та соціокультурної і психологічної адаптації протягом всього періоду навчання іноземних студентів-іноземців в Україні.

Список використаних джерел:

1. Ананко Л. Міграційні ризики освітнього процесу в Україні / Л. Ананко [Електронний ресурс] // Ефективність державного управління: зб. наук. пр. – 2011. – № 4. – С. 33-38. – Режим доступу: <http://archive.nbuv.gov.ua/portal/socgum/Edu/201127/fail/ananko.pdf>
2. Борисова А.О. Психолого-педагогічний супровід міжкультурної адаптації студентів-іноземців у країні навчання [Електронний ресурс] / А.О. Борисова // Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти: зб. наук. пр. / ред. Л.Л. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ, О.Г. РОМАНОВСЬКИЙ. – Х.: НТУ «ХП», 2015. – Вип. 43. – С. 77-84. – Режим доступу: [http://www.kpi.kharkov.ua/archive/Наукова_періодика/elits/2015/43/Психолого-педагогічний супровід міжкультурної адаптації студентів-іноземців у країні навчання.pdf](http://www.kpi.kharkov.ua/archive/Наукова_періодика/elits/2015/43/Психолого-педагогічний_супровід_міжкультурної_адаптації_студентів-іноземців_у_країні_навчання.pdf)
3. Гринькевич О.С. Освітня міграція в Україні та світі інституційне середовище та напрями державного регулювання / О.С. Гринькевич // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. – 2013. – Вип. 3. – С. 254-264.
4. Дате К. Принагідні думки про університети з української перспективи: провінційність у сфері вищої освіти перешкоджає формуванню нації [Електронний ресурс] / К. Дате, У. Дате // Ukrainian Scientists Worldwide. – Режим доступу: <http://www.usw.com.ua/profiles/blogs/prinagidni-dumki-pro>
5. Курій Л. Інтернаціоналізація вищої освіти як засіб формування людського потенціалу в контексті міжнародних міграційних процесів [Електронний ресурс] / Л. Курій // Ukrainian Scientists Worldwide. – Режим доступу: <http://www.usw.com.ua/profiles/blogs/iinternacionalizaciya-vischoyi>.
6. Лондаджим Т. Социокультурная адаптация иностранных студентов, обучающихся в российских вузах: автореф. дис. ... канд. соц. наук [Електронний ресурс] / Т. Лондаджим. – Нижний Новгород, 2012. – Режим доступу: <http://www.unn.ru/pages/disser/999.pdf>.
7. Мельник С. Перспективи розвитку системи експорту освітніх послуг в Україні / С. Мельник, В. Матросов // Вища школа. – 2012. – № 1. – С. 44-48.
8. Основні показники діяльності вищих навчальних закладів України на початок 2016/2017 навчального року: стат. бюл. [Електронний

ресурс] / Державна служба статистики України. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publosvita_u.htm

9. Питерова А.Ю. Культурный шок: особенности и пути преодоления. Философия. Социология. Культурология [Электронный ресурс] / А.Ю. Питерова // Наука. Общество. Государство. – Режим доступа: esj.pnzgu.ru, 2014.

10. Семів Л. Освітня міграція в Україні: особливості, оцінка, політика / Любов Семів // Экономика и управление. – 2011. – №4. – С. 33-38.

11. Oberg K. Cultural Shock : Adjustment to new cultural environments / K. Oberg // Practical anthropology. – 1960. – № 7. – P. 177–182.

12. Varghese N.V. Globalization of higher education and cross-border student mobility [Electronic resource]. – Mode of access: www.unesco.org/iiep/PDF/pubs/2008/Globalization_HE.pdf. – Title from the screen.

13. Student mobility and foreign students intertiary education. – [Electronic resource]. – Mode of access: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/education>. – Title from the screen.

14. The problems of social and psychological adaptation of Ukrainian students abroad / G.Cherusheva, V. Parkhomenko // Стратегія розвитку України: економічний та гуманітарний виміри: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції. – К.: ДП «Інформ.-аналіт. агентство», 2017. – С.532 – 535.

Г. В. Чістякова,

студентка освітнього ступеня «магістр»,

спеціальність «Менеджмент»,

спеціалізація «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності»,

Національна академія статистики, обліку та аудиту, м. Київ

МОДЕЛІ ТА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ МОТИВАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВА У МІЖНАРОДНОМУ БІЗНЕСІ

Під мотивацією в контексті підприємства, розуміють процес, за допомогою якого керівник спонукає інших людей працювати для досягнення організаційних цілей, задовольняючи тим самим їх особисті бажання та потреби [4].

Мотивація праці персоналу належить до проблем, вирішенню яких у міжнародному бізнесі завжди приділялася велика увага. З усього розмаїття моделей систем мотивації персоналу, що використовуються зарубіжними компаніями, можна виділити як найбільш характерні: японську, американську, французьку, англійську, німецьку та шведську моделі (табл. 1).